

SAŽETAK PRESUDE VELIKOG VIJEĆA

FERNÁNDEZ MARTÍNEZ PROTIV ŠPANJOLSKE OD 12. LIPNJA 2014. GODINE ZAHTJEV BROJ 56030/07

Neproduljivanje ugovora o radu katoličkom svećeniku koji je predavao vjeronauk u državnoj školi, a koji je istovremeno bio u braku, nije protivno članku 8. Konvencije

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je 1961. godine zaređen za katoličkog svećenika. Tijekom 1984. godine podnio je Vatikanu molbu za oprost od obveze celibata, no nije zaprimio neposredan odgovor. Godine 1985. podnositelj je sklopio brak u građanskom obliku i sa suprugom dobio petero djece. Godine 1991. počeo je predavati vjeronauk i etiku u državnoj srednjoj školi temeljem ugovora o radu na određeno koji je produljivan svakih godinu dana.

U studenom 1996. godine u novinama je objavljen članak o svećenicima koji su osnovali Pokret za fakultativni celibat, a čiji aktivan član je bio i podnositelj. U članku su navedeni komentari mnogobrojnih članova o neslaganju s crkvenim stavom o pobačaju, razvodu, seksualnosti i kontracepciji, a članak je ilustriran fotografijom podnositelja i njegove obitelji.

Nakon objave članka podnositelju je vatikanskom odlukom dodijeljen oprost od obveze celibata, a podnositelj je otpušten iz kleričkog staleža. U odluci je navedeno kako više ne smije predavati vjeronauk u državnoj školi, osim ako biskup ne odluči drukčije i to pod uvjetom da ne bude izazvan skandal. Nakon te odluke, mjesni je biskup obavijestio Ministarstvo obrazovanja kako nema namjeru produljiti podnositeljev ugovor o radu.

Podnositelj je protiv odluke o zabrani produljivanja ugovora pokrenuo upravni postupak i radni spor, u kojima je ocijenjeno da je neproduljivanje ugovora o radu bilo u skladu sa zakonom.

Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja s obrazloženjem da u predmetnom slučaju nije došlo do diskriminacije zbog podnositeljevog obiteljskog života jer je podnositelj svojevrijedno javno obznanio svoju obiteljsku situaciju, kao i to da je član Pokreta za fakultativni celibat. Ustavni sud je naglasio kako je sustav odabrao kandidata za profesora vjeronauka u državnima školama u skladu s Ustavom te kako profesori vjeronauka imaju poseban status zbog kojega treba uzeti u obzir njihovo vjersko opredjeljenje. Ustavni sud je ustanovio kako je novinski članak koji je izazvao skandal razlog zbog kojeg podnositelju nije produljen ugovor. Prema navodima biskupije, podnositelj je javno obznanio informacije koje su već bile poznate španjolskoj crkvi, a to je njegova obiteljska situacija, tj. činjenica da je podnositelj dok je još bio svećenik sklopio brak i dobio djecu. Podnositelj je uz to bio i član Pokreta za fakultativni celibat koji je propitivao određena pravila Katoličke Crkve. Biskupija je smatrala kako je podnositelj time izazvao skandal, s obzirom na to da je na ovakav način Katolička Crkva u Španjolskoj postala izložena kritikama javnosti.

OCJENA SUDA

Sud je najprije zaključio kako se u ovom predmetu može primijeniti čl. 8. Konvencije, jer su događaji iz podnositeljevog privatnog života utjecali su na odluku o neprodujivanju njegovog ugovora o radu, a što je ozbiljno utjecalo na mogućnost obnašanja njegove profesionalne dužnosti.

Sud je ustanovio kako je Ministarstvo obrazovanja postupilo u skladu sa Sporazumom između Španjolske i Svete Stolice iz 1979. godine koji čini sastavni dio španjolskog pravnog poretka. Stoga je odluka o neprodujivanju ugovora o radu na određeno bila u skladu s važećim španjolskim pravom.

Biskup se pozvao na pojam skandala ne bi li opravdao svoju odluku o neprodujivanju podnositeljevog ugovora. Iako pojam skandala nije izričito obuhvaćen Kodeksom kanonskog prava u dijelu koji se odnosi na vjeronauk, pojmovi „istinska doktrina“, „svjedok kršćanstva“ ili „vjerska ili moralna razmatranja“ mogu se odnositi na njega. Navedeni pojmovi predviđaju izričite uvjete sa predvidljivim posljedicama. Budući da je podnositelj bio voditelj sjemeništa, mogao je predvidjeti da javno obznanjivanje njegovog nezadovoljstva nekim crkvenim pravilima neće biti u skladu s odredbama kanonskog prava i da neće proći bez posljedica, odnosno da njegov ugovor neće biti produjlen ako njegovo ponašanje nije u skladu s crkvenim pravilima. Slijedom navedenog, Sud je prihvatio da je odluka o neprodujivanju podnositeljevog ugovora bila u skladu s relevantnim propisima.

Ta odluka bila je u skladu i s opravdanim ciljem zaštite prava i sloboda Katoličke Crkve te osobito njezine autonomije u pogledu odabira kvalificiranih osoba za predavanje vjeronauka.

Vjerske zajednice tradicionalno i općenito djeluju u obliku organiziranih struktura. Pravo vjernika na slobodu vjeroispovijesti obuhvaća pravo na slobodno udruživanje bez proizvoljne državne intervencije.

Autonomija vjerskih zajednica zaštićena je čl. 9. Konvencije (sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti) te je izravno povezana ne samo s njihovim ustrojstvom već i pravom na slobodno uživanje prava na slobodu vjeroispovijesti. Ukoliko organizacijski aspekt vjerske zajednice nije zaštićen čl. 9. Konvencije, svi ostali aspekti slobode vjeroispovijesti postaju ugroženi.

Međutim, članak 9. Konvencije ne daje pravo pripadniku zajednice na izražavanje mišljenja drugačijeg od onog kojeg je zauzela sama zajednica. U slučaju neslaganja između vjerske zajednice i njezinih pripadnika, pravo na slobodu vjeroispovijesti ostvaruje se na način da pripadnik koji izrazi nezadovoljstvo u pogledu nekog pravila zajednice, može istu napustiti.

Poštivanje autonomije vjerskih zajednica koje su priznate od strane države, podrazumijeva obvezu države da prihvati pravo takvih zajednica da u slučaju osnivanja pokreta koji bi mogli narušiti jedinstvo, predodžbu i sklad zajednice, reagiraju u skladu sa svojim pravilima i interesima. Sud smatra kako državna tijela ne trebaju preuzeti ulogu arbitra između vjerskih zajednica i izdvojenih pokreta koji su proizašli ili bi mogli proizaći iz njih.

Osim u iznimnim slučajevima, pravo na slobodu vjeroispovijesti iz čl. 9. Konvencije isključuje pravo države na odlučivanje o tome jesu li opravdana vjerska uvjerenja ili način na koji se izražavaju. Načelo vjerske autonomije sprječava državu da vjerskim zajednicama

nameće pravila o tome koga će primiti ili isključiti iz članstva ili da određenim osobama dodjeljuje posebne vjerske obveze.

Kao posljedicu autonomije, vjerske zajednice imaju pravo zahtijevati određeni stupanj odanosti od svojih zaposlenika i osoba koje ih predstavljaju.

Podnositelj je svakim produljivanjem ugovora o radu na određeno vrijeme dobrovoljno pristao na određenu odanost Katoličkoj Crkvi koja je u određenoj mjeri ograničavala opseg njegovih prava u pogledu privatnog i obiteljskog života. Takva ugovorna ograničenja su u skladu s odredbama Konvencije pod uvjetom da postoji dobrovoljni pristanak ugovornih stranaka. Sud je mišljenja kako je u trenutku objave navedenog članka, postojala ugovorna obveza na odanost Katoličkoj Crkvi. Davanjem pristanka na objavljivanje podataka o njegovom obiteljskom životu i sudjelovanjem u Pokretu za fakultativni celibat, podnositelj je narušio odnos povjerenja koji je bio prijeko potreban za obavljanje njegovih profesionalnih dužnosti.

Sud je ustanovio kako zagovaranje Pokreta koji je suprotan crkvenoj doktrini nije u skladu s obvezom odanosti Katoličkoj Crkvi, a na što se podnositelj svojevoljno obvezao. Nadalje, podnositelj je kao bivši svećenik i voditelj sjemeništa bio ili je morao biti svjestan značaja i opsega svoje dužnosti.

Podnositelj je imao pravo na pokretanje postupaka zbog neproduljivanja ugovora o radu i to prvenstveno pred radnim sudom, a zatim i pred Vrhovnim sudom koji je ispitivao zakonitost takve odluke u okviru radnog prava uzimajući u obzir crkveno pravo. Podnositelj je imao pravo i na podnošenje ustavne tužbe. S obzirom da su razlozi koji su doveli do neproduljivanja ugovora na određeno bili vjerske prirode, domaći sudovi su se mogli ograničiti na ispitivanje je li pri tom došlo do povrede temeljnih prava i sloboda.

Ustavni sud je zauzeo stav da zbog obveze neutralnosti država nije u mogućnosti razmotriti pojam skandala koji je biskupija koristila kao razlog neproduljivanja ugovora. Ustavni sud je ispitao u kojoj mjeri je došlo do miješanja u podnositeljevo pravo i zaključio kako navedeno miješanje nije bilo neproporcionalno niti neustavno, te da je opravdano u smislu prava Katoličke Crkve da poduzima mjere u skladu s vlastitim pravilima.

Sud smatra kako su domaći sudovi uzeli u obzir sve relevantne faktore i detaljno ocijenili okolnosti slučaja, uz poštivanje autonomije Katoličke Crkve.

Sud je ustanovio kako miješanje u podnositeljevo pravo na privatni život nije bilo neproporcionalno te nije došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.